

Vasilescuová proti Rumunsku, rozsudek ze dne 22. 5. 1998

Stěžovatel: Vasilescuová

Žalovaný stát: Rusko

Číslo stížnosti: 27053/95

Datum: 22.05.1998

Článek Úmluvy: čl. 6 odst. 1

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: občanskoprávní řízení, přístup k soudu, respektování soukromého života, spravedlivý proces

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

22. května 1998

VĚC VASILESCUOVÁ

(Rozsudek ve věci Vasilescuová versus Rumunsko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu B jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Bernhardt, předseda. Thór Vilhjálmsson, A. B. Baka, M. A. Lopes Rocha, D. Gotchev, K. Jungwiert, E. Levits, J. Casadevall, M. Voicu a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 24. února a 23. dubna 1998. posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán rumunskou občankou paní Elisabetou Vasilescuovou (dále jen „žadatelka“) a Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 22. a 28. května 1997 v uvedeném pořadí v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 27053/95) proti Rumunsku, předložené Komisi podle článku 25 žadatelkou dne 10. února 1995.

Stížnost paní Vasilescuové k Soudu a požadavek Komise vycházely z článků 44 a 48(a) a (e) Úmluvy ve znění doplněném Protokolem č. 9, který Rumunsko ratifikovalo. Předmětem stížnosti a požadavku bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článku 6 § 1 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1 a v případě stížnosti článků 8 a 13 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu s ust. 35 § 3 (d) Jednacího řádu B žadatelka ustanovila pana D. Cosinu z bukureštské advokátní komory svým advokátem (ust. 31). Tomuto advokátovi

- bylo předsedou povoleno užívat při řízení před Soudem rumunského jazyka (ust. 28 § 3).
3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan M. Voicu, zvolený soudce rumunské národnosti (článek 43 Úmluvy), a R. Bernhardt. místopředseda Soucítí (ust. 21 § 4 /b/). Dne 3. července 1997 předseda Soudu, pan R. Ryssdal vylosoval v přítomnosti tajemníka dalších sedm členů, a to pány Thóra Vilhjálmssona, A. B. Baku, M. A. Lopese Rochu, D. Gotcheva, K. Jungwierta, E. Levitse a J. Casadevalla (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 5).
 4. Pan Bernhardt z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 6) prostřednictvím tajemníka konzultoval s panem Ciobanu-Dordeou. zástupcem rumunské vlády (dále jen „Vláda“), žadatelčiným právním zástupcem a paní G. Thuneovou, delegátkou Komise, postup soudního řízení (ust. 39 § 1 a ust. 40). V souladu s následně dne 16. září 1997 vydaným nařízením obdržel tajemník vyjádření žadatelky a Vlády 5. a 8. prosince 1997 v uvedeném pořadí a jejich odpovědi pak 21. ledna a 17. února 1998.
 5. Dne 24. února 1998 Senát rozhodl netrvat v tomto případě na přelíčení poté, co se přesvědčil, že podmínky pro takovýto odklon od běžného postupu byly splněny (ust. 27 a ust. 40).
 6. Dne 27. března 1998 Vláda předložila tajemníkovi odbornou zprávu vydanou Rumunským národním historickým muzeem o aplikaci článku 50 Úmluvy, pokud jde o peněžní újmu. Dne 14. dubna žadatelka jako odpověď předložila své písemné vyjádření k této zprávě.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Paní Elisabeta Vasilescuová, rumunská občanka narozená v roce 1897, žije v Potgoli (okres Dâmbovița).
3. Dne 23. června 1966 úředníci policie v Argeș prohledali bez povolení žadatelčin dům v souvislosti s policejním vyšetřováním, které bylo zahájeno kvůli nezákonnému držení cenností jejím manželem, což byl podle tehdy platné legislativy trestný čin (vyhláška č. 210/1960).

Zabavili 327 zlatých mincí, z kterých většina byla proděravěná pro použití při výrobě šperků, ze dvou z nich byly vyrobeny náušnice.

9. Dne 4. července 1966 byly tyto předměty uloženy v pobočce Rumunské národní banky v Argeș a tato skutečnost byla úředně zaznamenána.
10. Dne 8. července 1966 velení policie v Argeș rozhodlo neobvinit žadatelčina manžela z trestného činu a přerušilo vyšetřování případu podle článku 261 tehdy platného trestního řádu (viz níže uvedený odst. 25). Policie došla k závěru, že přestupek spáchaný v tomto případě rozhodně nepředstavoval nebezpečí pro společnost, nicméně rozhodla ponechat si projednávané předměty.
11. Dne 24. května 1990 státní prokurátor pro okres Argeș u něhož se žadatelka informovala o zabaveném majetku, této sdělil, že v archivu státní prokuratury u Soudu první instance v Argeș neexistuje nic, z čeho by se dalo určit, že v tomto případě bylo v rámci vyšetřování nařízeno takové opatření.
12. Žadatelka následně podala žádost o restituci ke generálnímu prokurátorovi Rumunska (dále jen „generální prokurátor“). Dne 11. října 1990 generální prokurátor odpověděl, že v souvislosti s ní či s jejím manželem nebyl vydán žádný příkaz k zabavení majetku či domovní prohlídce ani v roce 1966, ani kdykoliv poté.
13. V blíže nespecifikovaný den v roce 1991 ministerstvo vnitra ujistilo žadatelku, že v souvislosti s majetkem, který požadovala, bylo v roce 1966 opravdu v rámci vyšetřování nařízeno jisté opatření a že následně byla obvinění proti jejímu manželovi zrušena. Podle ministerstva ovšem bylo ono zabavení stále považováno za platné státním prokurátorem u Soudu první instance v Argeș.
14. V roce 1991 žadatelka zahájila jednání ve věci znovunabytí vlastnictví čtyřiceti zlatých mincí zpracovaných do náhrdelníku a páru zlatých náušnic, a to proti Národní bance, kterou byly

deponovány.

U Soudu první instance v Găești namítala, že tyto předměty byly protiprávně zkonfiskovány policií bez příkazu od oprávněného soudního orgánu. Na podporu svého požadavku se odvolávala na odpověď generálního prokurátora z 11. října 1990 (viz výše uvedený odst. 12).

15. Dne 21. února 1992 soud, zakládaje své rozhodnutí na důkazech a dokumentech shromážděných ve složce případu, rozhodl v zájmu žadatelky a nařídil Národní bance, aby požadované předměty vydala.

Soud rovněž shledal, že policie v Argeș zabavila celkem 327 zlatých mincí patřících žadatelce.

16. Národní banka se odvolala k Okresnímu soudu Dâmbovița, který odvolání zamítl 7. října 1992. Soud shledal, že na konci policejního vyšetřování týkajícího se žadatelčina manžela bylo 8. července 1966 přijato rozhodnutí nestíhat ho a že zde rozhodně neexistovalo žádné právní ustanovení zakazující žadatelce požadovat znovunabytí vlastnictví projednávaných předmětů.

17. V roce 1993, jelikož žadatelka se domnívala, že je oprávněna, aby jí byly navraceny všechny její předměty držené policií, požádala generálního prokurátora, aby podal k Nejvyššímu soudu zvláštní odvolání proti rozsudku z 21. února 1992 (viz výše uvedený odst. 15 a níže uvedený odst. 27).

18. Dne 10. června 1993 generální prokurátor sdělil žadatelce, že nezamýšlí vyhovět oné žádosti. Podle jeho názoru byl rozsudek z 21. února 1992 zákonný a odůvodněný.

19. Dne 19. srpna 1993 sdělil generální prokurátor žadatelce, že pokud nebyla spokojena s rozhodnutími v jejím případě, měla by sama využít nového odvolání založeného na zákoně č. 59 z roku 1993 doplňujícím trestní řád.

20. Následně se žadatelka i Národní banka odvolaly k Odvolacímu soudu v Ploiești proti rozsudku z 21. února 1992.

Žadatelka požadovala navrácení všech projednávaných mincí, zatímco banka požadovala zrušení předchozích rozhodnutí. Banka namítala, že soudy neměly pravomoc rozhodovat v tomto případě, jelikož všechny stížnosti na opatření v rámci vyšetřování spadaly do výlučné kompetence státního prokurátora, jak je stanoveno v člancích 275 až 278 trestního řádu (viz níže uvedený odst. 26).

21. V rozsudku ze dne 22. února 1994 odvolací soud zamítl obě odvolání. Pokud se týká žadatelky, poukázal na to, že původně požadovala pouze čtyřicet mincí a pár náušnic a že následně tudíž nebyla oprávněna v odvolání svůj požadavek doplňovat.

Pokud se týká žalované banky, soud položil důraz na rozhodnutí zastavit stíhání, které bylo přijato během trestního vyšetřování týkajícího se žadatelčina manžela. Dále upozornil, že generální prokurátor neučinil žádné kroky, pokud se týká žádosti paní Vasilescuové o navrácení, a že neudělal nic kromě toho, že jí přesvědčil, aby zahájila soudní řízení. Pokud se týká obvinění z nezákonného držení zlatých předmětů, soud konstatoval, že neexistoval zákonný důvod pro jejich zabavení policií a že proto soudy nižší instance správně nařídily jejich navrácení. Tento rozsudek byl konečný.

22. V roce 1994 podal generální prokurátor žádost k Nejvyššímu soudu podle článku 330 občanského soudního řádu (viz níže uvedený odst. 27) o zrušení rozsudků z 21. února a 7. října 1992 a 22. února 1994.

Ve svém vyjádření znovu zdůraznil tvrzení, že při posuzování projednávaného případu občanské soudy přesáhly svou pravomoc *ratione materiae* a zasahovaly do výhradní kompetence státního prokurátora v této záležitosti (viz níže uvedený odst. 26). Následně požadoval převedení případu k příslušnému orgánu.

Žadatelka si stěžovala na porušení článku 21 Úmluvy, který zaručuje svobodný přístup k soudům (viz níže uvedený odst. 24), a navrhla, aby toto odvolání bylo zamítnuto.

23. Dne 20. října 1994 Nejvyšší soud vyhověl žádosti generálního prokurátora, zrušil všechny zmíněné rozsudky a rozhodl, že podle článku 275 trestního řádu pouze státní prokurátor pro okres Argeş měl výhradní pravomoc zabývat se žádostí paní Vasilescuové o navrácení projednávaných předmětů.

24. Příslušné domácí právo

25. Ústava

26. Článek 21 Ústavy stanoví:

„Každá osoba má právo žádat soudy o ochranu svých práv, svobod a zákonných zájmů.

Výkon tohoto práva nebude omezen žádným zákonem.

1. Trestní řád

2. Příslušná ustanovení trestního řádu před jeho úpravou v roce 1969 stanovila:

Článek 115 § 4

„Kovové předměty a drahé kameny ... budou deponovány v nejbližší pobočce Národní banky během čtyřiceti osmi hodin ...“

Článek 187

„Orgány zodpovědné za trestní vyšetřování požádají od státního prokurátora povolení k provedení:

(a) domovní prohlídky kromě případů, kdy je trestný čin odhalen při jeho páčání či bezprostředně poté;

...

Povolení bude vydáno písemně na základě zdůvodněného příkazu předloženého orgánem pověřeným vyšetřováním.

...“

Článek 261

„Jestliže se během šetření dodatečně vyskytne okolnost, která brání zahájení či pokračování trestního řízení, orgán zodpovědný za vyšetřování může řízení ukončit.

...

Ukončení trestního řízení bude uskutečněno prostřednictvím zdůvodněného rozhodnutí ...“

26. Příslušná ustanovení trestního řádu. doplněného zákonem z 12. prosince 1968, který vešel v platnost 1. ledna 1969. znějí takto:

Článek 168

„Obžalovaná či obviněná osoba ... si může stěžovat na předběžná opatření u orgánu trestního vyšetřování, který takové opatření nařídil, nebo u státního prokurátora pověřeného vyšetřováním, pokud případ není předán soudu; poté bude stížnost přednesena soudu.

Jestliže projednávaná osoba neměla námitky proti výkonu předběžných opatření dříve, než bylo trestní řízení ukončeno a rozhodnutí se stalo konečným, mohou být napadnuta v souladu s občanským právem.“

Článek 169

.... Každá další osoba, která trvá na svém právu na zabavený majetek, může v souladu s článkem 168 požádat o rozhodnutí o existenci lakového práva a o příkaz k navrácení majetku...“

Článek 220

„Jestliže státní prokurátor shledá, že postup či opatření přijaté orgánem zodpovědným za trestní vyšetřování nejsou v souladu s ustanoveními zákona, zruší je zdůvodněným příkazem.“

Článek 275

„Každá osoba, jejíž zákonně zájmy byly porušeny, může podal stížnost proti jakémukoliv opatření či rozhodnutí přijatému během trestního vyšetřování.

...

Stížnost musí být předložena státnímu prokurátorovi dohlížejícímu na práci orgánu zodpovědného za trestní vyšetřování a může být podána buď přímo státnímu prokurátorovi nebo zmíněnému orgánu trestního vyšetřování.

...“

1. Občanský soudní řád
2. Příslušné články občanského soudního řádu. doplněného zákonem č. 59/1993, stanoví:

Článek 330

„Generální prokurátor může buď ze své vlastní iniciativy nebo na žádost ministra spravedlnosti požádat Nejvyšší soud o zrušení jakéhokoliv konečného soudního rozhodnutí na základě libovolného z následujících důvodů:

1. jestliže soudní orgán překročil svou pravomoc:

Článek 399

„Výkon jakéhokoliv opatření může být napaden každou poškozenou osobou či další osobou, které se týká....“

Článek 400

„Předběžné žádosti a jakékoli spory vyvstávající mezi stranami ... o smyslu, rozsahu a použití operativních opatření soudních rozhodnutí, která byla vykonána, musí být předneseny soudnímu orgánu, který pověřil úřad jejich vykonáním ...“.

ŘÍZENÍ PŘED KOMISI

28. Paní Elisabcia Vasilescuová podala žádost ke Komisi 10. února 1995, udávajíc, že prohlídka jejího domu a zabavení jejího majetku v něm porušovaly článek 8 Úmluvy. Rovněž trvala na tom, že Nejvyšší soud jí v rozporu s článkem 6 § 1 Úmluvy a článkem I Protokolu č. 1 připravil

o přístup k soudu, který by ji mohl umožnit znovunabytí jejího majetku.

29. Dne 7. března 1996 Komise prohlásila žádost (č. 27053/95) za přípustnou, pokud se týká čtyřiceti mincí a páru zlatých náušnic. Ve své zprávě ze 17. dubna 1997 (článek 31) vyjádřila názor, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy (jednomyslně) a článku 1 Protokolu č. 1 (dvaceti osmi hlasy proti jednomu) a že je nutné posoudit stížnost založenou na článku 8 Úmluvy (dvaceti osmi hlasy proti jednomu).

KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU

30. Žadatelka požádala Soud, aby rozhodl, že došlo k porušení článku 6 § 1, buď samotného nebo v souvislosti s článkem 13 a článku 8 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1. Usilovala o příkaz nařizující státu Rumunsko navrácení čtyřiceti zlatých mincí a páru zlatých náušnic a v případě nevydání takového příkazu o přiznání spravedlivého zadostiučinění podle článku 50.

31. Vláda žádala Soud, aby rozhodl, že napadený rozsudek Nejvyššího soudu neporušoval práva zaručovaná články, na které se žadatelka odvolávala.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

2. Paní Vasilescuová si stěžovala na porušení svého práva na přístup k soudu, který by mohl rozhodnout ve věci jejího jednání o znovunabytí vlastnictví diskutovaných zlatých mincí. Odvolávala se na článek 6 § 1 Úmluvy, jehož příslušná část stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě ... projednána ... soudem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích ...“

Vláda toto tvrzení zpochybňovala, ale Komise ho přijala.

1. Předběžná námitka Vlády

2. Vláda zdůraznila, že kromě jednání o znovunabytí vlastnictví, které zahájila u občanských soudů, paní Vasilescuová měla možnost využít tří prostředků soudní nápravy při vznesení námítky proti jednání orgánu trestního vyšetřování, na něž si nyní stěžovala u Soudu.

Podle jejího tvrzení žadatelka mohla zaprvé podal stížnost ke státnímu prokurátorovi zodpovědnému za dohled nad orgánem trestního vyšetřování podle článků 275 a 278 trestního řádu a zadruhé se mohla na státního prokurátora obrátit na základě článků 218 až 220 tohoto řádu. Jako poslední tu pro paní Vasilescuovou existovala možnost usilovat o navrácení jejího majetku podle článků 168 a 169 stejného řádu (viz výše uvedený odst. 26).

34. Soud vzal v úvahu, že tyto postřehy znamenají námitku, že žadatelka nevyčerpala všechny domácí prostředky soudní nápravy, která nebyla před Komisí vznesena a na kterou tudíž Vláda ztratila právo se odvolávat (viz mimo jiné rozsudek ve věci Sakik a další v. Turecko ze dne 26. listopadu 1997. Reports of Judgments and Decisions 1997-VII).

35. Skutková podstata stížnosti

36. Paní Vasilescuová zdůraznila, že pokud se týká samotného předmětu sporu, její žádost o navrácení majetku zabaveného jí policií v Argeş spadala do rozhodování občanských soudů.

Její požadavky, jak tvrdila, byly shledány opodstatněnými poprvé v rozhodnutí Soudu první instance v Găești z 21. února 1992, kterým tento soud nařídil navrátit majetek, poté v rozhodnutí Okresního soudu Dâmbovița a naposled v rozhodnutí Odvolacího soudu v Ploești.

Prohlášením těchto rozsudků za neplatné na základě toho, že občanské soudy zasáhly do výhradní pravomoci státního prokurátora, ji Nejvyšší soud zbavil práva na projednání její záležitosti soudem.

36. Vláda nezpochybňovala žadatelčino vlastnictví projednávaných zlatých mincí.

Podle jejího prohlášení byl rozsudek Nejvyššího soudu z 20. října 1994 založen na chybné interpretaci rumunského práva, jelikož v tomto případě občanské soudy měly pravomoc rozhodnout o žadatelčině žádosti.

Ačkoliv rozhodnutí Nejvyššího soudu mohlo být vykládáno jako omezení práva na přístup k soudu, takové omezení neporušovalo podstatu tohoto práva, pokud žadatelce zůstávaly dostupné další tři prostředky soudní nápravy včetně toho, které stanoví články 168 a 169 trestního řádu (viz výše uvedený odst. 33).

37. Komise zpochybňovala tvrzení Vlády a brala v úvahu zvláště to, že z rumunských procesních pravidel, jak byla vykládána a užívána Nejvyšším soudem, vyplývalo, že ve skutečnosti neměl žádný soud pravomoc rozhodnout o žadatelčině žádosti.

38. Soud shledal, že na základě zvláštní žádosti o anulování, na kterou má generální prokurátor Rumunska (dále jen „generální prokurátor“) výhradní oprávnění podle článku 330 trestního řádu. Nejvyšší soud dne 20. října 1994 prohlásil za neplatná všechna rozhodnutí občanských soudů, která řešila úsilí paní Vasilescuové o navrácení majetku (viz výše uvedený odst. 23). Ve svém rozsudku, odvolávaje se na článek 275 trestního řádu viz odst. 26), Nejvyšší soud zaznamenal, že při rozhodování v tomto případě občanské soudy překročily rámec své věcné působnosti. Při požadování navrácení zlatých mincí zabavených policií žadatelka ve skutečnosti napadala opatření trestního vyšetřování. Za těchto okolností mohl o stížnosti rozhodovat pouze státní prokurátor v Argeş, který byl zodpovědný za tento případ a za dohled nad orgánem provádějícím vyšetřování, a nikoliv občanské soudy.

Vláda namítala, že Nejvyšší soud chybně interpretoval procesní pravidla (viz výše uvedený odst. 36).

39. Soud nepovažoval za nutné rozhodovat o této otázce rumunského práva (viz, mimo jiné a mutatis mutandis, výše citovaný rozsudek ve věci Sakik a další, § 53). Jeho úloha je omezena na rozhodnutí, zda paní Vasilescuová měla v tomto případě přístup k soudu. Soud proto založil své šetření na ustanoveních rumunského práva, jak byla aplikována na žadatelku v tomto případě Nejvyšším soudem.

Ve svém rozsudku z 20. října 1994 tento soud zaujal stanovisko, že žadatelčina stížnost se rovnala odvolání proti opatřením trestního vyšetřování. Proto rozhodl, že občanské soudy neměly v tomto případě žádnou pravomoc a že tomuto požadavku se mohl věnovat pouze státní prokurátor v Argeş. Není ovšem pochyb o tom (a nikdo z přítomných před Soudem proti tomu nenamítal), že žadatelčino jednání spadalo pod občanskou záštitu článku 6 s přihlédnutím k tomu, že bylo zaměřeno k zabezpečení znovunabytí majetku, o který byla žadatelka připravena (viz výše uvedený odst. 14).

Soud konstatoval, že paní Vasilescuová se obrátila na státního prokurátora v Argeş a poté na generálního prokurátora. Ať už byl výsledek oněch kroků (viz výše uvedené odst. 11 a 12) či každého nového řízení, které podle rozsudku Nejvyššího soudu žadatelka mohla zahájit u státního prokurátora v Argeş, jakýkoliv, úřady, na které se obrátila, musí být v zájmu souladu s článkem 6 považovány za „soud“ v rámci znění tohoto ustanovení. Soud proto zjistí, zda tomu tak ve skutečnosti bylo.

40. Soud poznamenal, že generální prokuratura, která v souladu se zákonem č. 92 ze 4. srpna 1992 nahradila bývalou prokuraturu, sestává z úředníků, kteří vykonávají všechny své povinnosti pod vedením generálního prokurátora. Všichni její členové včetně generálního prokurátora podléhají dohledu ministra spravedlnosti.

I tehdy, jako tomu bylo v současném případě, kdy státní prokurátor pro určitý okres vykonává pravomoce soudní povahy, jedná jako člen generální prokuratury, podřízené zaprvé generálnímu prokurátorovi a pak ministru spravedlnosti.

41. Soud zopakoval, že pouze úřad, který má plnou pravomoc a splňuje řadu požadavků, jako je nezávislost vykonavatele a rovněž stran, zaslouží si označení „soud“ ve smyslu znění článku 6 § 1 (viz mimo jiné rozsudek ve věci Beaumartin v. Francie^{1a}) ze dne 24. listopadu 1994, Série A č. 296-B. s. 63. § 38). Státní prokurátor pro okres Argeş ani generální prokurátor tyto požadavky nespĺňují.

Tudíž zde došlo k porušení článku 6 § 1.

1. Údajné porušení článku 13 Úmluvy
2. Podle prohlášení žadatelky ono údajné znemožnění přístupu k soudu porušovalo rovněž článek 13 Úmluvy, který stanoví:

„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

43. S ohledem na shledání porušení článku 6 § 1 Soud nepovažoval za nutné posuzovat tuto stížnost, která navíc nebyla podpořena žádným argumentem. Protože požadované právo je jedním z občanských práv, úloha článku 6 § 1 ve vztahu k článku 13 je *lex specialis*. požadavky článku 13 jsou tudíž zahrnuty v článku 6 § 1 (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek ve věci Brualla Gómez de laTorre v. Španělsko. Reports 1997—VII).

III. Údajné porušení článku 1 Protokolu č. 1

44. Ve svých stížnostech na následky rozsudku Nejvyššího soudu z 20. října 1994 paní Vasilescuová tvrdila, že se rovněž stala obětí porušení článku 1 Protokolu č. 1 (viz výše uvedené odst. 29-30), který stanoví:

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

Komise toto tvrzení přijala. Vláda ho odmítla.

45. Paní Vasilescuová zdůraznila, že rozsudek Nejvyššího soudu ve svém výsledku zabránil, aby znovunabyla vlastnictví svého majetku. Upozornila na to, že občanské soudy přijaly její původní žádost o navrácení čtyřiceti ze 327 zlatých mincí a páru zlatých náušnic, které jí byly zabaveny v roce 1966, potvrzující, že byla vlastníkem oněch předmětů, a rozhodující, že jejich další zadržování nemá právní podklad.
46. Podle podání Vlády sled událostí ukazoval na to, že členové policie jednali bez vědomí příslušné státní prokuratury a že projednávané trestní vyšetřování zvláště z tohoto důvodu porušovalo legislativu platnou v oné době. Vláda připustila, že zabavení, pravděpodobně nezákonné, zbavilo žadatelku majetku, jehož však zůstala vlastníkem. Rovněž vysvětlila, že podle ustálené judikatury strasbourgských institucí rozhodnutí vynesené 21. února 1992 soudem první instance v Găeşti, které se následně stalo konečným, samo o sobě zakládalo „oprávnění“ pro účely článku 1 Protokolu č. 1. Přestože anulování tohoto rozhodnutí zcela jistě

právně způsobilo zbavení onoho „oprávnění“, toto ovšem nastalo na konci řízení, které se důsledkem porušení pravidel jurisdikce stalo neplatným. Za těchto okolností Nejvyšší soud pouze prohlásil takto nabyté oprávnění za nezákonné, přičemž zároveň seznámil žadatelku s postupem, kterým by svého cíle dosáhla zákonným způsobem.

Avšak, jak pokračovala Vláda, Nejvyšší soud rozhodl pouze o aplikaci pravidel jurisdikce, aniž by tím porušil podstatu práva paní Vasilescuové na její majetek. Jeho rozsudek tudíž sledoval veřejný zájem a nezbavil ji nenávratně či zcela projednávaného majetku. Jelikož žadatelka mohla stále užívat svých práv způsobem naznačeným oním soudem, nezbytná spravedlivá rovnováha mezi zájmem jejím a zájmem obecným byla prosazována.

47. Komise zdůraznila, že rozsudek Nejvyššího soudu paní Vasilescuové znemožnil použít jakýchkoli procesních prostředků na ochranu jejího práva na majetek. Byla názoru, že toto de facto zbavení užívání onoho práva nebylo oprávněné a dospěla k názoru, že nebylo dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi cílem, jenž rozsudek sledoval – soulad s domácími pravidly jurisdikce, a výsledným osobním břemenem postihujícím žadatelku.
48. Soud zaznamenal, že 23. června 1966 členové policie bez povolení prohledali žadatelem dům a zabavili 327 zlatých mincí v souvislosti s policejním vyšetřováním týkajícím se jejího manžela. Toto vyšetřování bylo 8. července 1966 přerušeno, ale zabavené předměty byly drženy na velení policie v Argeş. U Soudu bylo všeobecně uznáno, že toto opatření bylo nezákonné a – jak již uznaly občanské soudy (viz výše uvedené odst. 15-16 a 21) – že žadatelka byla vlastníkem projednávaného majetku. Soud proto zaujal názor, že ve smyslu znění článku 1 Protokolu č. 1 žadatelka, která byla od roku 1966 zbavena možnosti užívání příslušného majetku, nicméně i nadále tento vlastnila až do současné doby.
49. Je pravda, že Rumunsko neuznalo právo na individuální žádost (článek 25) a pravomoc Soudu (článek 46) až do 20. června 1994. Soud však poznamenal, že žadatelčina stížnost se vztahuje k pokračujícímu stavu, který dosud trvá i v současné době (viz, *mutatis mutandis*, rozsudky ve věcech Papamichalopoulos a další v. Řecko ze dne 24. června 1993. Série A č. 260-B. s. 69. § 40 a Loizidou v. Turecko ze dne 18. prosince 1996, Reports 1996—VI. s. 2230, § 41). Nejvyšší soud v každém případě vynesl svůj rozsudek 20. října 1994, to znamená po 20. červnu 1994.
50. S ohledem na chybějící oporu v zákoně, jak bylo uznáno domácími soudy (viz výše uvedený odst. 48) i Vládou (viz výše uvedený odst. 46). nemůže být pokračující zadržování projednávaných předmětů vykládáno jako zbavení majetku či dohlížení nad užitím majetku povolené prvním a druhým odstavcem článku I Protokolu č. 1.
51. Soud zopakoval, že překážka se může rovnat porušení Úmluvy stejně jako právní závada (viz. *mutatis mutandis*. výše citovaný rozsudek ve věci Loizidou. s. 2237. § 63).

Jelikož Úmluva má za úkol chránit práva, jež jsou „praktická a účinná“, je nutno zjistit, zda se stav, na který si žadatelka stěžovala, de facto rovnal konfiskaci (viz, mimo jiné a *mutatis mutandis*. rozsudek ve věci Sporrang a Lonroth v. Švédsko ze dne 23. září 1982, Série A č. 52. s. 24, § 63. a výše citovaný rozsudek ve věci Papamichalopoulos a další, s. 69, § 42).

52. Určená nezákonnost zadržování žadatelčina majetku je rozhodujícím činitelem při posuzování této záležitosti. Navíc žadatelka obdržela soudní rozhodnutí nařizující Rumunské národní bance vrátit jí čtyřicet zlatých mincí a náušnice, které požadovala (viz výše uvedený odst. 15). Toto rozhodnutí, spolu s tím, které je podporovalo, však bylo zrušeno Nejvyšším soudem na základě toho, že občanské soudy zasáhly do výhradní pravomoci státního prokurátora pro okres Argeş (viz výše uvedený odst. 23). To se již paní Vasilescuová v roce 1990 obrátila na státního prokurátora a generálního prokurátora, ovšem bez většího úspěchu (viz výše uvedené odst. 11 a 12).
53. Soud se domníval, že ztráta možnosti disponovat s projednávaným majetkem spolu s neúspěchem pokusů dosud učiněných k dosažení soudní nápravy situace u národních úřadů a

soudů mu zavdává dostatečné závažný důvod k rozhodnutí, že žadatelka byla obětí de facto konfiskace neslučitelné s jejím právem na pokojné užívání svého majetku (viz, mutatis mutandis, výše citovaný rozsudek ve věci Papamichalopoulos a další, s. 70, § 45).

54. Z toho vyplývá, že došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1.

55. Údajné porušení článku 8 Úmluvy

56. Žadatelka nakonec prohlásila, že domovní prohlídka provedená policií bez povolení a zabavení jejích zlatých mincí, které byly upraveny pro její osobní potřebu, rovněž porušovaly článek 8 Úmluvy, který stanoví:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

3. Vláda namítala, že Soud nemá pravomoc *ratione temporis* projednávat tuto stížnost. Zdůrazňovala, že případ, na který si žadatelka stěžovala, se udál 23. června 1966, což znamená dlouho před tím, než Rumunsko uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46) dne 20. června 1994.

4. Ať již měl či neměl pravomoc v souvislosti s touto stížností, Soud nepovažoval za nutné s ohledem na svá shledání týkající se článku 1 Protokolu č. 1 (viz výše uvedené odst. 48-54) posuzovat případ rovněž podle článku 8.

5. Aplikace článku 50 Úmluvy

6. Článek 50 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přiznává v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

Jako svůj hlavní nárok paní Vasilescuová žádala Soud, aby nařídil vrácení projednávaného majetku nebo pokud by tak neučinil, aby jí přiznal náhradu za peněžní újmu. Stanovení morální újmy a svých nákladů a výdajů si přála ponechat na uvážení Soudu.

1. Peněžní újma

2. Žadatelka požadovala zaprvé navrácení čtyřiceti zlatých mincí, ze kterých byl vytvořen náhrdelník, a páru zlatých náušnic nebo eventuálně náhradu za peněžní újmu. Popírala ohodnocení Vlády a stanovisko odborníka, na němž bylo založeno (viz níže uvedený odst. 60), a stanovila svou ztrátu na 30 000 amerických dolarů (USD), ovšem přála si ponechat tuto záležitost na rozhodnutí Soudu.

3. Vláda prohlásila, že není žádná možnost navrácení majetku, jelikož projednávané předměty nebyly nalezeny v opatrování žádného úřadu.

Rovněž zdůraznila, že jestliže Soud hodlal shledat porušení článku 6 § 1, toto shledání samo o sobě by zakládalo dostatečné spravedlivé zadostiučinění, jelikož mezi údajným porušením tohoto článku a obhajovanou peněžní újmou neexistovalo příčinné spojení.

Ve věci jakékoliv újmy podle článku 1 Protokolu č. 1 Vláda prohlásila, že žadatelčina metoda výpočtů nebyla postavena na žádném vědeckém či technickém základě. Ve svém vyjádření k aplikaci článku 50 se odvolávala na ohodnocení předmětů Rumunskou národní bankou a navrhla, že 31 856 648 rumunských lei, což znamená přibližně 3750 USD, by zakládalo dostatečnou náhradu za újmu utrpěnou žadatelkou. Na podporu svého návrhu Vláda následně předložila zprávu vydanou

Rumunským národním historickým muzeem, ve které byla údajná ztráta nahlížena z numismatického hlediska.

61. Soud zopakoval, že jestliže není možné napravit následky porušení Úmluvy, článek 50 opravňuje Soud přiznat poškozené straně takové zadostiučinění, jaké uzná za přiměřené (viz rozsudek ve věci Papamichalopoulos a další v. Řecko ze dne 31. října 1995 /článek 50/, série A č. 330-B. s. 59. § 34).

V tomto případě by navrácení projednávaných předmětů žadatelku postavilo, pokud je to možné, do situace shodné s tou, ve které by byla, kdyby nedošlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 (tamtéž, s. 60. § 38). Vláda však prohlásila, že nebyla schopna majetek navrátit (viz výše uvedený odst. 60).

Za těchto okolností Soud. prováděje své hodnocení na spravedlivém základě vzhledem k informacím mu předloženým, přiznává žadatelce 60 000 francouzských franků (FRF) za peněžní újmu. což bude směřeno na rumunské lei v kursu platném k datu vyrovnání.

1. Morální újma
2. Žadatelka rovněž požadovala blíže nestanovenou náhradu za morální újmu, která jí údajně byla způsobena jednáním národních úřadů a soudů.
3. Vláda se k této otázce nevyjádřila.
4. Soud nemohl vyloučit, že žadatelka, která byla zbavena svého majetku na více než třicet let, kvůli tomu zakusila určité nesnáze. Paní Vasilescuová tudíž utrpěla morální újmu. za kterou jí Soud. prováděje své hodnocení na spravedlivém základě, jak vyžaduje článek 50. přiznává náhradu ve výši 30 000 FRF. Tato částka bude směřena za rumunské lei v kursu platném k datu vyrovnání.
5. Náklady a výdaje
6. Žadatelka rovněž požadovala úhradu svých nákladů a výdajů, jejichž částku ponechala k rozhodnutí Soudu. Vláda proti tomuto požadavku nenamítala.
7. Podle své ustálené judikatury může Soud nařídil úhradu soudních nákladů, které byly skutečně a nezbytně vynaloženy za účelem zabránění či napravení porušení úmluvy pomocí prostředků domácí právní soustavy a k prosazení téhož Komisí a posléze Soudem a tudíž k dosažení nápravy; výše těchto nákladů musí být přiměřená (viz, mimo jiné, rozsudek ve věci Demicoli v. Malta ze dne 27. srpna 1991. Série A č. 210. s. 20. § 49).

Prováděje hodnocení na spravedlivém základě. Soud v tomto bodě přiznává žadatelce 10 000 FRF (včetně daně z přidané hodnoty) minus 4815 FRF, které obdržela cestou právní pomoci od Rady Evropy. Výsledná částka bude rovněž směřena na rumunské lei v kursu platném k datu vyrovnání.

1. Úrok z prodlení
2. Soud považuje za vhodné převzít zákonnou úrokovou míru platnou ve Francii k datu přijetí tohoto rozsudku, která činí 3,36 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. zamítá předběžnou námitku Vlády;
2. rozhoduje, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy;
3. rozhoduje, že došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1;
4. rozhoduje, že není nutné posuzovat stížnosti vycházející z článku 8 a 13 Úmluvy;
5. rozhoduje

(a) že žalovaný stát zaplatí žadatelce během tří měsíců následující částky, které budou směřeny za rumunské lei v kursu platném k datu vyrovnání:

(i) 60 000 (šedesát tisíc) francouzských franků, pokud se týká peněžní újmy;

(ii) 30 000 (třicet tisíc) francouzských franků, pokud se týká morální újmy;

(iii) 5185 (pět tisíc jedno sto osmdesát pět) francouzských franků, pokud se týká nákladů a výdajů;

(b) že prostý úrok z těchto částek s roční mírou 3,36 % bude splatný po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 22. května 1998.

Herbert PETZOLD

tajemník

Rudolf BERNHARDT

předseda

1a) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - přílohový sešit V/96, Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 15287/89, str. 9.